Global Impact & Quality Factor 1.322 (2016) http://globalimpactfactor.com/knowledge-international-journal/

KNOWLEDGE

KNOWLEDGE - INTERNATIONAL JOURNAL

SCIENTIFIC PAPERS

VOL 22.2

Promoted in Vrnjacka Banja, Serbia

16-18.03.2018

INSTITUTE OF KNOWLEDGE MANAGEMENT

SKOPJE, MACEDONIA

KNOWLEDGE

International Journal Scientific papers Vol. 22.2

EDITORIAL BOARD

Vlado Kambovski PhD, Robert Dimitrovski PhD, Siniša Zarić PhD, Maria Kavdanska PhD, Venelin Terziev PhD, Mirjana Borota – Popovska PhD, Cezar Birzea PhD, Ljubomir Kekenovski PhD, Aleksandar Nikolovski PhD, Ivo Zupanovic, PhD, Savo Ashtalkoski PhD, Svetlana Trajković PhD, Zivota Radosavljević PhD, Laste Spasovski PhD, Mersad Mujevic PhD, Milenko Dzeletovic PhD, Margarita Koleva PhD, Nonka Mateva PhD, Rositsa Chobanova PhD, Predrag Trajković PhD, Dzulijana Tomovska PhD, Nedzat Koraljić PhD, Nebojsha Pavlović PhD, Nikolina Ognenska PhD, Lisen Bashkurti PhD, Trajce Dojcinovski PhD, Jana Merdzanova PhD, Zoran Srzentić PhD, Nikolai Sashkov Cankov PhD, Marija Kostic PhD

Print: GRAFOPROM – Bitola

Editor: IKM – Skopje

For editor
Robert Dimitrovski, PhD

KNOWLEDGE

International Journal Scientific Papers Vol. 22.2

ISSN 1857-923X for e - version

ISSN 2545-4439 for printed version

SCIENTIFIC COMMITTEE

President: Academician Prof. Vlado Kambovski, PhD

Vice president: Prof. Robert Dimitrovski PhD, Institute of Knowledge Management - Skopje (Macedonia)

Members:

- Prof. Aleksandar Nikolovski PhD, FON University, Skopje (Macedonia)
- Prof. Aleksandar Korablev PhD, Dean, Faculty for economy and management, Saint Petrsburg State Forest Technical University, Saint Petrsburg (Russian Federation)
- Prof. Azra Adjajlic – Dedovic PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Antoanela Hristova PhD, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
- Prof. Anita Trajkovska PhD, Rochester University (USA)
- Prof. Anka Trajkovska-Petkoska PhD, UKLO, Faculty of technology and technical sciences, Bitola (Macedonia)
- Prof. Alisabri Sabani PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Ahmad Zakeri PhD, University of Wolver Hampton, (United Kingdom)
- Prof. Ana Dzumalieva PhD, South-West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Branko Sotirov PhD, University of Rousse, Rousse (Bulgaria)
- Prof. Branko Boshkovic, PhD, College of Sports and Health, Belgrade (Serbia)
- Prof. Branimir Kampl PhD, Institute SANO, Zagreb (Croatia)
- Prof. Baki Koleci PhD, University Hadzi Zeka, Peya (Kosovo)
- Prof. Branislav Simonovic PhD, Faculty of Law, Kragujevac (Serbia)
  Prof. Bistra Angelovska, Faculty of Medicine, University “Goce Delcev”, Shtip (Macedonia)
- Prof. Cezar Birzea, PhD, National School for Political and Administrative Studies, Bucharest (Romania)
- Prof. Cvetko Andreevski, Dean, Faculty of Tourism, UKLO, Bitola (Macedonia)
- Prof. Drago Cvijanovic, PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjacka Banja (Serbia)
- Prof. Dusan Ristic, PhD Emeritus, College of professional studies in Management and Business Communication, Novi Sad (Serbia)
- Prof. Dimitar Radev, PhD, Rector, University of Telecommunications and Post, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Daniela Todorova PhD, Rector of “Todor Kableshkov” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Dragan Kokovic PhD, University of Novi Sad, Novi Sad (Serbia)
- Prof. Dragan Marinkovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)
- Prof. Daniela Ivanova Popova PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Dzulijana Tomovska, PhD, Dean, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola(Macedonia)
- Prof. Evgenia Penkova-Pantaleeva PhD, UNWE -Sofia (Bulgaria)
- Prof. Emilija Djikić Jovanović, PhD, High School of Arts and Technology, Leskovac (Serbia)
- Prof. Erzika Antic PhD, High medicine school for professional studies “Hipokrat”, Bujanovac (Serbia)

- Prof. Georgi Georgiev PhD, National Military University “Vasil Levski”, Veliko Trnovo (Bulgaria)
- Prof. Helmut Shramke PhD, former Head of the University of Vienna Reform Group (Austria)
- Prof. Hristina Georgieva Yancheva, PhD, Rector, Agricultural University, Plovdiv (Bulgaria)
- Prof. Hristo Beloev PhD, Bulgarian Academy of Science, Rector of the University of Rousse (Bulgaria)
- Prof. Izet Zeqiri, PhD, Academic, SEEU, Tetovo (Macedonia)
- Prof. Ivan Marchevski, PhD, Rector, D.A. Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
- Doc. Igor Stubelj, PhD, PhD, Faculty of Management, Primorska University, Koper (Slovenia)
- Prof. Ivan Petkov PhD, Rector, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
- Prof. Isa Spahiu PhD, AAB University, Prishtina (Kosovo)
- Prof. Ivana Jelik PhD, University of Podgorica, Faculty of Law, Podgorica (Montenegro)
- Prof. Islam Hasani PhD, Kingston University (Bahrein)
- Prof. Jova Ateljevic PhD, Faculty of Economy, University of Banja Luka, (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Jove Kekenovski PhD, Faculty of Tourism, UKLO , Bitola (Macedonia)
- Prof. Jonko Kunchev PhD, University „Cernorizec Hrabar“ - Varna (Bulgaria)
- Prof. Jelena Stojanovic PhD, High medicine school for professional studies “Hipokrat”, Bujanovac (Serbia)
- Prof Karl Schopf, PhD, Akademie fur wissenschaftliche forchung und studium, Wien (Austria)
- Prof. Katerina Belichovska, PhD, Faculty of Agricultural Sciences, UKIM, Skopje (Macedonia)
- Prof. Krasimir Petkov, PhD, National Sports Academy “Vassil Levski”, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Kamal Al-Nakib PhD, College of Business Administration Department, Kingdom University (Bahrain)
- Prof. Lidija Tozi PhD, Faculty of Pharmacy, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
- Prof. Laste Spasovski PhD, Vocational and educational centre, Skopje (Macedonia)
- Prof. Lujza Grueva, PhD, Faculty of Medical Sciences, UKIM, Skopje (Macedonia)
- Prof. Lisen Bashkurti PhD, Global Vice President of Sun Moon University (Albania)
- Prof. Lence Mircevska PhD, High Medicine School, Bitola, (Macedonia)
- Prof. Ljubomir Kekenovski PhD, Faculty of Economisc, UKIM, Skope (Macedonia)
- Prof. Ljupce Kocovski PhD, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola (Macedonia)
- Prof. Marusya Lyubcheva PhD, University “Prof. Asen Zlatarov”, Member of the European Parliament, Burgas (Bulgaria)
- Prof. Maria Kavdanska PhD, Faculty of Pedagogy, South-West University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Maja Lubenova Cholakova PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Mirjana Borota-Popovska, PhD, Centre for Management and Human Resource Development, Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje (Macedonia)
- Prof. Mihail Garevski, PhD, Institute of Earthquake Engineering and Engineering Seismology, Skopje (Macedonia)
- Prof. Misho Hristovski PhD, Faculty of Veterinary Medicine, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
- Prof. Mitko Kotovchevski, PhD, Faculty of Philosophy, UKIM, Skopje (Macedonia)

- Prof. Milan Radosavljevic PhD, Dean, Faculty of strategic and operational management, Union University, Belgrade (Serbia)
- Prof. Marija Topuzovska-Latkovikj, PhD, Centre for Management and Human Resource Development, Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje (Macedonia)
- Prof. Marija Knezevic PhD, Academic, Banja Luka, (Bosnia and Herzegovina)
- Prof. Margarita Koleva, PhD, Faculty od Pedagogy, University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Margarita Bogdanova PhD, D.A.Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
- Prof. Mahmut Chelik PhD, Faculty of Philology, University "Goce Delchev", Shtip (Macedonia)
- Prof. Marija Mandaric PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjacka Banja (Serbia)
- Prof. Mustafa Kacar PhD, Euro College, Istanbul (Turkey)
- Prof. Marina Simin PhD, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)
- Prof. Miladin Kalinic, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)
- Prof. Mitre Stojanovski PhD, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola (Macedonia)
- Prof. Miodrag Smelcerovic PhD, High Technological and Artistic Vocational School, Leskovac (Serbia)
- Prof. Nenad Taneski PhD, Military Academy "Mihailo Apostolski", Skopje (Macedonia)
- Prof. Nevenka Tatkovic PhD, Juraj Dobrila University of Pula, Pula (Croatia)
- Prof. Natalija Kirejenko PhD, Faculty For economic and Business, Institute of Entrepreneurial Activity, Minsk (Belarus)
- Prof. Nikolay Georgiev PhD, "Todor Kableshkov" University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Nikolina Ognenska PhD, Faculty of Music, SEU - Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Nedzat Korajlic PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Nishad M. Navaz PhD, Kingdom University (India)
- Prof. Oliver Iliev PhD , Faculty of Communication and IT, FON University, Skopje (Macedonia)
- Prof. Oliver Dimitrijevic PhD, High medicine school for professional studies "Hipokrat", Bujanovac (Serbia)
- Prof. Paul Sergius Koku, PhD, Florida State University, Florida (USA)
- Prof. Primoz Dolenc, PhD, Faculty of Management, Primorska University, Koper (Slovenia)
- Prof. Predrag Trajkovic PhD, JMPNT, Vranje (Serbia)
- Prof. Petar Kolev PhD, "Todor Kableshkov" University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Pere Tumbas PhD, Faculty of Economics, University of Novi Sad, Subotica (Serbia)
- Prof. Rade Ratkovic PhD, Faculty of Business and Tourism, Budva (Montenegro)
- Prof. Rositsa Chobanova PhD, University of Telecommunications and Posts, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Rumen Valcovski PhD, Imunolab Sofia (Bulgaria)
- Prof. Rumen Stefanov PhD, Dean, Faculty of public health, Medical University of Plovdiv (Bulgaria)
- Prof. Sinisa Zaric, PhD, Faculty of Economics, University of Belgrade, Belgrade (Serbia)
- Prof. Sasho Korunoski, Rector, UKLO, Bitola (Macedonia)
- Prof. Sashko Plachkov PhD, Faculty of Pedagogy, University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Sofronija Miladinoski, PhD, University Hadzi Zeka, Peya (Kosovo)
- Prof. Sreten Miladinoski, PhD, Dean, Faculty of Law, MIT University (Skopje)

- Prof. Snezhana Lazarevic, PhD, College of Sports and Health, Belgrade (Serbia)
- Prof. Stojan Ivanov Ivanov PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Svetlana Trajkovic PhD, High School of applied professional studies, Vranje (Serbia)
  Prof. Snezana Stoilova, PhD, High Medicine School, Bitola, (Macedonia)
- Prof. Stojna Ristevska PhD, High Medicine School, Bitola, (Macedonia)
- Prof. Suzana Pavlovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)
- Prof. Saad Motahhir PhD, High School of Technology, Fez (Morocco)
- Prof. Sandra Zivanovic, PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjacka Banja (Serbia)
- Prof. Trayan Popkochev PhD, Dean, Faculty of Pedagogy, South-West University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Todor Krystevich, Vice Rector, D.A. Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
- Doc. Tatyana Sobolieva PhD, State Higher Education Establishment Vadiym Getman Kiyev National Economic University, Kiyev (Ukraine)
- Prof. Tzako Pantaleev PhD, NBUniversity , Sofia (Bulgaria)
- Prof. Tosko Krstev PhD, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
- Prof. Tihomir Domazet PhD, President of the Croatian Institute for Finance and Accounting, Zagreb (Croatia)
- Prof. Venelin Terziev PhD, University of Rousse, Rousse (Bulgaria)
- Prof. Violeta Dimova PhD, Faculty of Philology, University “Goce Delchev”, Shtip (Macedonia)
- Prof. Volodymyr Denysyuk, PhD, Dobrov Center for Scientific and Technologogical Potential and History studies at the National Academy of Sciences of Ukraine (Ukraine)
- Prof. Valentina Staneva PhD, “Todor Kableshkov” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof.Vladimir Tomošević, PhD dekan, Fakultet za inžinjerijski menadzment, Univezitet Union "Nikola Tesla", Beograd, (Srbija)
- Prof. Vladimir Lazarov PhD, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
- Prof. Vasil Zecev PhD, College of tourism, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Venus Del Rosario PhD, Arab Open University (Philippines)
- Prof. Yuri Doroshenko PhD, Dean, Faculty of Economics and Management, Belgorod (Russian Federation)
- Prof. Zlatko Pejkov, PhD, Faculty of Agricultural Sciences, UKIM, Skopje (Macedonia)
- Prof. Zivota Radosavljevik PhD, Dean, Faculty FORCUP, Union University, Belgrade (Serbia)
- Prof. Zoja Katru PhD, Prorector, Euro College, Istanbul (Turkey)
- Prof. Zorka Jugovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)

ORGANIZING COMMITTEE

- Robert Dimitrovski PhD, Institute of Knowledge Management, Skopje (Macedonia)
- Venelin Terziev PhD, University of Rousse, Rousse (Bulgaria)
- Maria Kavdanska PhD, Faculty of Pedagogy, South West University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Sinisa Zaric, PhD, Faculty of Economics, University of Belgrade, Belgrade (Serbia)
- Snežana Milićević PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjačka Banja (Serbia)
- Evdokia Petkova, South West University "Neofit Rilski", Blagoevgrad (Bulgaria)
- Marios Miltiadou, PhD, Aristotle University of Thessaloniki, Thessaloniki (Greece)
- Azra Adjajlic – Dedovic PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Misho Hristovski PhD, Faculty of Veterinary Medicine, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
- Branko Boskovic PhD, College of Sports and Health, Belgrade (Bulgaria)
- Ana Dzumalieva PhD, South-West University "Neofit Rilski", Blagoevgrad (Bulgaria)
- Georgi Georgiev PhD, National Military University "Vasil Levski", Veliko Tarnovo (Bulgaria)
- Isa Spahiu PhD, International Balkan University, Skopje (Macedonia)
- Hatidza Berisha, Military Academy, University of Defense, Belgrade (Serbia)
- Violeta Dimova, PhD, University "Goce Delcev", Stip (Macedonia)
- Mirjana Borota – Popovska, Centre for Management and Human Resource Development, Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje (Macedonia)
- Izet Zeqiri, PhD, South East European University, Tetovo (Skopje)
- Ekaterina Arabska, PhD,Vasil Levski National Military University, Veliko Tarnovo (Bulgaria)
- Rumen Valcovski PhD, Imunolab, Sofia (Bulgaria)
- Miladin Kalinic, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)

Contents

DEVELOPMENT OF INSTRUMENTARY FOR THE RESEARCH OF THE EFFECT OF TECHNOLOGIES AND THE NEW MEDIA ON DIGITAL COMPETENCES, FAMILY AND CHILDHOOD OF CHILDREN IN PRE-SCHOOL AND PRIMARY SCHOOL EDUCATION 341
Rumyana Papancheva 341
Krasimira Dimitrova 341
Lyubomira Parijkova 341
Margarita Terzieva 341
Elena Dicheva 341
GOOD KNOWLEDGE OF ENGLISH AS THE GATEWAY TO KNOWLEDGE WITHOUT BORDERS 349
Ivana Marinković 349
Dragana Pešić 349
EARLY SCHOOL LEAVING IN FOCUS OF EDUCATIONAL POLICY IN EUROPEAN AND BULGARIAN LEGISLATION 357
Marieta Gunovska 357
CONTEMPORARY METHODS OF ASSESSMENT 365
Angelina Kirkova-Bogdanova 365
Daniela Taneva 365
Yordanka Tsokova 365
Radoslava Katsarska 365
Yordan Marchev 365
TYPOLOGIE OF CAREER EDUCATION’S METHODS IN SECONDARY SCHOOL 371
Dimitar Iskrev 371
FAIRY-TALE GAME – TECHNOLOGY FOR THE IMPLEMENTATION OF KNOWLEDGE MATHEMATICS IN KINDERGARTEN 377
Krasimira Dimitrova 377
HEURISTICS IN THE PROCESS OF SOLVING MATHEMATICALLY PROBLEMATIC SITUATIONS IN PRIMARY SCHOOL 383
Valentina Chileva 383
MATHEMATICAL COMPETENCY INCREASE IN PROJECT BASED ACTIVITIES CONDITIONS IN THE EARLY STAGE OF EDUCATION IN MATHEMATICS 387
Radoslava Topalska 387
OPTIONS FOR COMPILING WORD PROBLEMS WITH TABULATED NUMERICAL DATA 391
Gabriela Kirova 391
WHAT MAKES A GOOD TEACHER 395
Teuta Iljazi 395
CONTEMPORARY SCHOOL AND ITS EDUCATIONAL COMPONENT 401
Emilija Petrova Gjorgjeva 401
Nikolche Gjorgjev 401
FAMILY AS A FACTOR IN CREATING ECOLOGICAL CULTURE OF STUDENTS IN PRIMARY EDUCATION 405
Snezana Stavreva Veselinovska 405
Snezana Kirova 405
ANALYSIS OF CONTENTS COVERING ENVIRONMENTAL TOPICS IN TEXTBOOKS FOR CONTEMPORARY ENGLISH LANGUAGE 415
Snezana Kirova 415

Snezana Stavreva Veselinovska 415
MEDIA TEXTS AND TEACHING BUSINESS ENGLISH IN PROFESSIONAL EDUCATION 423
Veselin Chantov 423
STUDENTS' DISCOURSE IN THE CLASSROOM: GENDER ROLES AND STEREOTYPES 429
Valentina Bošković Marković 429
THE STUDY ON THE INTERACTIVE METHODS AND TECHNIQUES IN THE LETERARY AND EDUCATIONAL DISCOURSE 433
Margarita Dimitrova 433
Vasil Dimitrov 433
RESEARCH ON THE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF THE 6-YEAR OLDS 439
Delyana Chuhovska 439
THE ROLE OF THE EXPERIMENTAL AND RESEARCH ACTIVITY IN THE PRIMARY SCHOOL DURING THE CLASSES OF "MAN AND NATURE" 445
Tsvetomira Ivanova 445
THE POSSIBILITIES OF A QUESTION AND VOTE SYSTEM (TURNING POINT) AND THEIR APPLICATION IN THE PROCESS OF TRAINING OF STUDENTS IN THE PROFESSIONAL FIELD OF HEALTHCARE 451
Katya Mollova 451
Kremena Miteva 451
Hristina Milcheva 451
Mariyana Petrova 451
Anushka Uzunova 451
ANGER PRONENESS AND DISSOCIATIVE EXPERIENCES AND IN LATE ADOLESCENT FEMALES WITH DIFFERENT ATTACHMENT STYLES 455
Plamen Angelov Tzokov 455
INDIVIDUAL PSYCHOLOGY AND MODERN BULGARIAN EDUCATION 459
Valentina Sharlanova 459
PEDAGOGICAL DIAGNOSTICS OF THE EMOTIONAL AND EVALUATIVE ATTITUDE OF FIRST GRADERS TO SCHOOL 465
Alife Cherkez 465
MODEL OF SOCIAL AND PEDAGOGICAL WORK WITH ABANDONED CHILD 471
Iskra Petkova 471
THE INFLUENCE OF THE EDUCATIONAL PROCESS FOR PSYCHOTHERAPY ON THE ABILITY TO EMPATHY, IN STUDENTS WHO TAKE PART IN EDUCATION DURING ONE YEAR 479
Mirjana Jovanovska Stojanovska 479
THE KEY FACTORS FOR IMPROVING SELF-EVALUATION 483
Dzulzada Ajvazi-Rama 483
CONCEPTS FOR PROJECT SUCCESS 489
Stefan Radev 489
ASSESSMENT AND CONCLUSIONS OF THE EFFECT OF THE EUROPEAN UNION FINANCING IN THE BULGARIAN MUNICIPALITIES 495
Petko Petkov 495
GENESIS AND DEVELOPMENT OF ECONOMICS AS A SOCIAL SCIENCE 499
Katerina Dukoska 499
Stojan Dukoski 499
Marija Stojanova 499

DEVELOPMENT OF LOGISTICS IN BULGARIA 503
Venelin Terziev 503
Vanja Banabakova 503
Marya Ilcheva 503
APPLYING GUERRILLA MARKETING TO GAIN COMPETITIVE ADVANTAGES FOR FOOTWEAR COMPANIES IN MACEDONIA 511
Mila Zibak-Dimkovska 511
Frosina Nikolovska 511
Marija Stojanova 511
CAUSE-EFFECT RELATIONSHIP BETWEEN COSTUMER CAPITAL AND COMPETITIVE ADVANTAGE IN PRIVATE SECTOR 517
Driton Sylqa 517
Hazir Gashi 517
ECONOMIC ANALYSIS OF MONOPOLY TRADE 523
Shaqir Elezaj 523
ECONOMIC POLICIES, ACHIEVEMENTS AND CHALLENGES OF MACEDONIA 527
Mahije Mustafi 527
Pakize Bilall 527
THE ROLE OF THE FOREIGN TRADE AND THE FOREIGN TRADE EXCHANGE OF MACEDONIA IN LAST DECADE (2007-2016) 533
Neritan Turkeshi 533
THE ROLE OF THE STATE IN GLOBAL ECONOMY 541
Jovica Palashevski 541
COGNITIVE PROCESSES AND INNOVATION 547
Semrija Smailović 547
Muradif Hajder 547
DIFFICULTIES IN THE DIVISION OF POWERS BETWEEN THE CO-WORKERS 553
Venelin Terziev 553
Vanja Banabakova 553
Svilen Stefanov 553
Marin Georgiev 553
GLOBAL HEALTH DIPLOMACY TRENDS - CASE OF KOSOVO 561
Naser Rugova 561
Astrit Ajeti 561
Erza Mulaj 561
ELDERLY AND OLDER PEOPLE HEALTH AND SOCIAL PROTECTION WITH IN SOCIAL COMMUNITY 567
Katya Popova 567
ANALISYS OF THE SUPPORT SERVICES IN THE SOUTH-WEST PLANNING REGION FOR THE DEVELOPMENT OF RURAL TOURISM 573
Michael Risteski 573
Gabriela Rakichevikj 573
CREATIVE TOURISM IN RURAL AREAS - A RELIABLE TOOL FOR SOCIO-ECONOMIC RENAISSANCE 579
Plamen Stoyanov 579
„KNOWLEDGE ABOUT KNOWLEDGE“ IN TOURISM 583
Vidoje Stefanović 583

Milan Grujović 583
Gordana Petrović 583
PERSONAL HYGIENE OF EMPLOYEES – CCP IN THE PROCESS OF FOOD PREPARATION (Case study – implementation of HACCP in Hotel SILEKS – Ohrid) 591
Tosho Chochoroski 591
Gabriela Rakicevikj 591
Simona Martinoska 591
WELLBEING TOURISM MANAGEMENT IN BALKAN (BULGARIAN EXPERIENCE) 597
Krasimira Staneva 597
SUSTAINABLE TOURISM: MEANING AND THEORETICAL GROUNDING 601
Daniela Koteska Lozanoska 601
SEGMENTS OF RURAL TOURISM IN THE MALESHEVO REGION IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA 605
Vladimir Kitanov 605
LEADERSHIP SKILLS IN THE FIELD OF HEALTH MANAGEMENT 609
Nikola Georgiev 609
PERCEPTION OF LEADERSHIP STYLES AND PROFESSIONAL EXPERIENCE OF EMPLOYEES IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS 613
Zana Miftari – Reka 613
MOTIVATION OF EMPLOYEES AT THE WORKPLACE 619
Baki Koleci 619
ORGANIZATIONAL CULTURE AND ORGANIZATIONAL PERFORMANCE FACTORS WITH THE SPECIAL FOCUS ON KOSOVO BANKING SYSTEM 623
Fehmi Mehmeti 623
Berat Aqifi 623
REGRUTATION AND SELECTION 631
Violeta Koleci 631
HOW MANAGEMENT CAUSES STRESS IN WORKPLACE? 635
Stefan Grujičić 635
Milenka Vranes-Grujicic 635
Radonjic Dragan 635

ANALYSIS OF CONTENTS COVERING ENVIRONMENTAL TOPICS IN TEXTBOOKS FOR CONTEMPORARY ENGLISH LANGUAGE

Snezana Kirova
Faculty of Philology, University „Goce Delchev“ –Stip, Macedonia,snezana.kirova@ugd.edu.mk
Snezana Stavreva Veselinovska
Faculty of Educational Sciences, University “Goce Delcev” –Stip, Macedonia,
snezana.veselinovska@ugd.edu.mk

Abstract: This paper deals with the integration of environmental content with content from English as a foreign / second language and it analyzes the contents of environmental topics in the textbooks for the teaching subject Contemporary English Language (CEL) that are taught from the first to the fourth year at the Faculty of Philology University "Goce Delcev" - Stip, R. Macedonia. Learning English as a second language or as a first foreign language should not be limited to improving fluency and accuracy of expression, but it should allow for the development of critical thinking strategies that can be useful in environmental sustainability. It can be used as a means of promoting positive and useful behavior of citizens towards the environment,
Keywords: Ecology, English language, teaching, environment, pollution, climate change.

АНАЛИЗА НА СОДРЖИНИТЕ ПО СОВРЕМЕН АНГЛИСКИ ЈАЗИК (САЈ) КОИ ОПФАЌААТ ЕКОЛОШКА ТЕМАТИКА

Снежана Кирова
Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ –Штип, Македонијаа
snezana.kirova@ugd.edu.mk
Снежана Ставрева Веселиновска
Факултет за образовни науки, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Македонија
snezana.veselinovska@ugd.edu.mk

Резиме: Овој труд се бави со интегрирање на еколошки содржини со содржини од англиски јазиккако странски/втор јазик иво него се анализираат содржините со еколошка тематика во учебниците по предметот Современ англиски јазик (САЈ) кои се изучуваат од прва до четврта година на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Р. Македонија.Изучувањето на англискиот јазик како втор јазик или како прв странски јазик не треба да биде ограничено само наподобрување на течноста и точноста, туку треба да овозможи развој на стратегии за критичко размислување кое може да биде корисно во одржливоста на животната средина. Тоа може да се искористи како средство за промовирање на позитивно и корисно однесување на граѓаните спрема околината.
Клучни зборови:Екологија, англиски јазик, настава, природна средина, загадување, климатски промени.

1. ВОВЕД

> It is a strange time. We live in an age when
> our children may know far more about bizarre
> people we care nothing about or a cartoon world
> than the workings of their own back yard—that
> marvelous ecosystem teeming with life.
> – JimGreenman (1949–2009)

Крајот на дваесетиот век на голема врата ги пречека прашањата околу глобалните проблеми за кои луѓето покажуваа сè поголем интерес, и кај голем дел од глобалното население се зголеми интересот за решавање на истите. Факт е дека овие глобални прашања се наметнуваа во секоја сфера од секојдневниот живот, па овде не е исклучен и образовниот систем.

Инволвирањето на еколошки теми во наставата може да се смета како напор за насочување на луѓето кон тоа како животната средина функционира и што тие можат да направат за да ја заштитат. Наставата за животната средина опфаќа еден голем опсег на проблеми кои настануваат поради човековата негрижа и непромислени активности и постапки.

Во овие проблеми се вклучени глобалното затоплување, ефектот на стаклена градина, озонската обвивка и зголемување на озонската дупка, растителни и животински видови кои се соочуваат со изумирање, загрозени видови, неефикасно користење на енергијата, уништување на живеалишта, квалитет на воздухот, загадување на воздухот водата и почвата, електромагнетска радијација, генетски модифицирана храна, обесшумување, ерозија на почвата и загадување со пестициди итн.

2. ЗОШТО ДА СЕ ВКЛУЧИ ЕКОЛОШКА ЕДУКАЦИЈА ВО ОБРАЗОВАНИЕТО?

Основен принцип за да се вклучуваат еколошки содржини во образованието е да се подготви како поединецот,така и општеството за обврската за зачувување на околината со зголемување на нивото на нивното знаење, разбирање, одговорност и етика.

Според Babcook (1993), изучувањето на англискиот како втор јазик или како прв странски јазик подеднакво вклучува успешна комбинација од микро и макро вештини совладани во соодветни изрази во комуникацијата, а проблемите на околината се богат извор за комуникација.

Cates (1997) вели: не можеме да кажеме дека нашето предавање е успешно ако нашите ученици, без разлика колку течно го зборуваат англискиот јазик, не се запознаени со проблемите во светот, немаат социјална свест за да ги искористат нивните комуникациски вештини за интернационален криминал, експлоатација, тиранија или уништување на природата.

Ова, според Cates (2005), го објаснува сѐ поголемиот интерес во последните декади да се вклучи ваква едукација во рамки на изучувањето на англискиот јазик. Некои истражувања како на пример Brown, (1990); Friel, (1991); Gambee and Klausman, (1992); Jacobs, (1993); Jacobs and Cates, (1999); Trisler (1993) и Tang (2009) покажуваат дека глобалните проблеми, најголем процент еколошките проблеми и енергетските кризи, влијаат на секој човек на Земјата.

3. АНАЛИЗА НА СОДРЖИНИТЕ ПО САЈ КОИ ОПФАЌААТ ЕКОЛОШКА ТЕМАТИКА

Овој труд се занимава со анализирање на содржините по современ англиски јазик кои опфаќаат еколошка тематика во учебниците по кои се изучува англискиот јазик на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“-Штип.

Учебниците кои се анализираат се следниве:

- Think First Cerificate, John Nauton - Longman, 1996
- Upstream Upper-intermediate, Virginia Evans, Robert Obee - Express Publishing UK Ltd, 2003
- Upstream Advanced C1, Virginia Evans, Lynda Edwards - Express Publishing UK Ltd, 2003
- Proficiency Masterclass, Kathy Gude, Michael Duckworth - Oxford University Press, 2009

Особената важност на екологијата како наука налага постојано инволвирање во образованието со цел да се подигне свеста кај учениците и студентите, дека клучот за тоа каква е иднината на планетата Земја е кај секојод наспоединечно. Покрај изучување на граматиката и вокабуларот на англискиот јазик, интегрирање на теми од типот екологија, мир, човекови права, тероризам и слично, е неизбежно поради важноста студентите да се здобијат со општи познавања од тоа каква е ситуацијата во светот околу нив и да се подигне нивото на свест на едно повисоко скалило.

3.1 THINK FIRST CERIFICATE

Think First Cerificate седмата тема ја посветува на природниот свет. Првата лекција е посветена на животната средина, и загадувањето со кое се соочуваме. Првично, поставени се три прашања во врска со сликите пред лекцијата: Кога и каде се фотографирани сликите? Која е твојата реакција на нив? Дали те потсетува на нешто во твојата земја или регион?

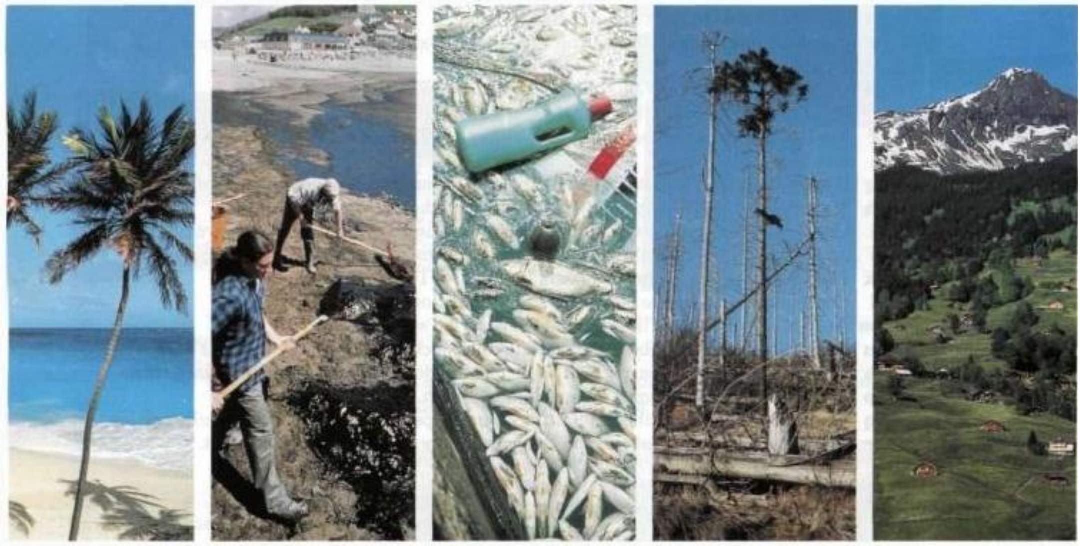

Слика 1. Примери за еколошка катастрофа

Природниот свет е под насилен напад од човекот. Морињата и реките се затруени со токсични отпади, хемиски емисии и загадување со опасни токсини. Воздухот што го дишеме е загаден со чад од фабриките и моторните возила, дури и дождот е затруен. Владите и индустриите низ светот ги засилуваат напорите за исцрпување на природните минерални богатства. Прашумите и замрзнатите континенти се исто така под сериозна закана. Но, сепак има надеж. Организацијата Гринпис (Greenpeace, https://www.greenpeace.org/international/) презема мерки кога ѝ да е загрозена животната средина. Нејзините научни презентации и мировни директни активности на копно и на море ги шокираа индустриите и владите и им дадоа до знаење дека Гринпис нема да дозволи природниот свет да биде уништен. Активностите на Гринпис наидоа на поддршка и восхит од милиони луѓе.
Понатаму е текстор со наслов Проклетството на автомобилот. Овде е прикажана суровата вистина на 21-от век. Во големите градови животот на луѓето станува се помизерен поради пренаселеност и гужва, бучава и загадување од моторните возила. Загрижувачки се податоците за појава на астма и респираторни проблеми. За да се дојде до некакво решение секој човек треба да појде од себе.

Слика 2. Think First Cerificate

3.2 UPSTREAM - UPPER INTERMEDIATE

Содржини во кои е опфатена еколошка тематика има и во Upstream - Upper Intermediate. Во четвртата тема, иако е посветена на домови и живеалишта, на страна 69 има текст кој иако се однесува на подземна куќа, сепак суштината и пораката од текстот е базирана на еколошки аспект (заштеда на енергија за греење и ладење итн.).

Сопствениците на куќата сметаат дека единствен начин за да се зачува зелената површина во околината е доколку куќите почнат масовно да се градат под земја.

Содржината на текстот на страна 79 нуди многу идеи и решенија како да се зачува природата и да се намали глобалното затоплување. А до ова може да се дојде од удобноста на нашите домови.

Од деветата тема, од Upstream – Upper intermediate издвојуваме два цитати и поврзани на еден или друг начин со екологијата.

"Единствено нешто од кое треба да се плашиме на оваа планета, е човекот."

Овој цитат е една болна вистина, и во потполност се согласувам со кажаните зборови на Карл Јунг.

Многу одамна луѓето ја ценеле природата и ја ставале пред се. Тие и се восхитувале на нејзината убавина, а по извесен период човекот почнал себе си да се смета за Господар на природата. Со векови човекот ги искористува природните ресурси на нашата планета со што предизвикува појава на негативен ефект на биосферата и го нарушува прирдниот баланс. Шумите се сечат а животните го губат нивното природно живеалиште. Разни видови индустриски и нуклеарен отпад се исфрла во реките и морињата. А човекот не сфаќа дека со уништувањето на природата си наштетува себе си. На нашата планети има прекрасни места кои воодушевуваат со нивната убавина. Но, за жал, луѓето продолжуваат со уништување и злоупотребување на природата. Секојдневно илјадници автомобили емитуваат токсини во атмосферта. Земјата е потрупана со ѓубре- лименки, стакло, хартија, платика и пластични кеси. Луѓето за сето ова плаќаат со сопственото здравје.

Сепак, се уште не е доцна да почнеме да размислуваме за начини кои можат да ги решат овие еколошки проблеми. Треба да се најдат и користат чисти извори на енергија и да се развие и користи технологија која не е штетна за околината. Корисно би било и да се едуцираат луѓето за долгорочните последици од загадувањето на природата.

Клучот е кај нас. Сами треба да се стремиме кон заштита на нашата планета, бидејќи ја имаме само неа.

"Ако ја труеш животната средина и таа ќе те труе тебе."

Во оваа тема е понуден нов вокабулар поврзан со екологијата.

Слика 3.Upstream Upper-intermediate

3.3 UPSTREAMADVANCEDC1

Во UpstreamAdvancedC1 има само два кратки текстови кои се поврзани со екологијата. Двата се наоѓаат во 5-та тема, на 111 и 112 страна. Во првиот текст се зборува за генетски модифицирани жита. За оваа појава се дебатира дека тоа е единствениот начин за да се реши проблемот со недостаток од храна на места во светот каде луѓе умираат од глад. Посебни видови растенија можат да бидат создадени за да бидат отпорни на суша или прекумерно високи температури или некои видови на штетници и паразити, што им овозможува да опстанат онаму каде што другите растенија не би можеле.Истовремено, за овие видови растенија да успеат, не би се користеле пестициди, па така од друга страна ова е во корист на животната средина. Противниците на оваа дебата пак, се загрижени за негативните последици врз нашето здравје од употребата на ваков вид храна. Иако гледано краткорочно, се чини дека употребата на генетски модифицирана храна нема негативни ефекти врз здравјето на луѓето што ја конзумираат, сепак, не може да се предвиди какви последици би оставиле на идните генерации. Постои страв дека иако ГМО житата би се одгледувале во заградени површини, сепак би можело дадојде до мешање на ГМО со природните растенија, па и тие би станале ГМО. Противниците сметаат дека не треба да се игра со гените затоа што може да дојде до штета од огромни размери врз човештвото.

Во вториот текст станува збор за екстремни климатски услови, што е уште еден еколошки проблем. Кога ќе се спомене клима, климатски промени, помислуваме на последици од глобално затоплување.

Барајќи содржини со еколошка тематика од оваа книга, наидовме на навистина мал процент.

Слика 4. UpstreamAdvancedC1

3.4. PROFICIENCY MASTERCLASS

Петтата целина во учебникот*Proficiency Masterclass* е посветена на темата враќање кон природата. Овде се спомнати низа термини кои се поврзани со природата и екологијата. Ќе спомнеме неои од овие*: обесшумување (deforestation), озонска обвивка (ozone layer), претерана употреба на пестициди (overuse of pesticides), климатска промена (climate change), урбанистички развој (urban development), глобално затоплување (global warming), генетски модифицирана храна (genetically modified food), токсичен отпад (toxic waste), сончева и ветерна енергија (solar/wind power), шема за рециклирање (recycling scheme), итн.*

Слика 5. Proficiency Masterclass

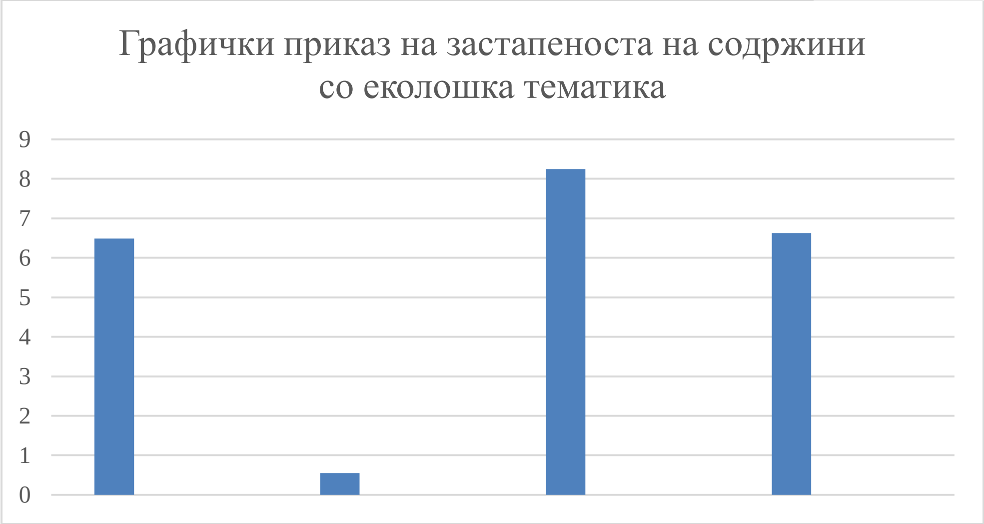

ЗАКЛУЧОК

Секојдневното живеење на човекот и неговиот опстанок зависи од балансот на популациите на сите видови живи суштества во нивната животна средина. Екологијата како наука нуди решенија доколку овој баланс се наруши. Со други зборови, екологијата значи наука за домот т.е. проучување, зачувување и заштита на нашиот дом или накратко кажано Земјата во целост. Човекот е само уште еден вид кој е дел од природата, кој има неприкосновена способност да ја уредува и прилагодува неговата животна средина, да ги користи природните ресурси за сопствен опстанок. Таа способност носи голема моќ и одговорност врз целокупниот баланс во природата и од особено значење е истата да се почитува.
Честопати сме сведоци на негативното влијание кое е резултат на човекова небрежност – без разлика дали станува збор за секојдневните одлуки каде и како го фрламе отпадот кој секој од нас го генерира или за сечење на тропски шуми и нивна конверзија во земјоделски површини од страна на големи корпорации. Решението лежи само во човекот. Ако секоја индивидуа поведе сметка за зачувување на природата, тогаш природата ќе застане на негова страна и ќе му понуди поздрав и поквалитетен живот.

ЛИТЕРАТУРА

[1] S. P. Babcock, *The Significance of Cultural Influences within the ESL/EFL Classroom: A Taiwan Experience*. Eric Document Reproduction Service Number 375681, 29, 1993.
[2] Brown, H.D. (1991). 50 Simple things you can do to teach environmental awareness and action in your English language classroom. *The Language teacher* 15, 4-5.
[3] Cates, K. A. (2005). Teaching for a better world: Global issues and language education in

[4] Japan in Osler, A. and Starkey, H. (eds.) *Citizenship and Language Learning: International Perspectives.* UK: Trentham. 59-73.
[5] Conseil des ministres de l'Éducation (Canada) (1999): *Uneéducation qui favorise la viabilité: La situation de l'éducationenmatière de développement durable au Canada*.
[6] Dowden, B. (2002). Definition of critical thinking, http://www.csus.edu/indiv/d/dowdenb/4/ct- def/def-of-ct.htm.
[7] Ennis, R. (1993). Critical thinking assessment. *Teaching for higher order thinking*, 32(3), 179-186.
[8] Farmer, J., D. Knapp & G. M. Benton (2007): An elementary school environmental educationfield trip: long-term effects on ecological and environmental knowledge and attitudedevelopment, *Journal of Environmental Education*, Vol. 38, No. 3, 33-42.
[9] Halvorsen, A. (2005). Incorporating critical thinking skills development into ESL/EFL courses. *The internet TESL journal*, Vol. XI, No. 3, http://iteslj.org/Techniques/Halvorsen-CriticalThinking.html
[10] Hopper, C. (2003). *Practicing college learning Strategies.* Boston: Houghton Mifflin Co.
[11] Jacobs, G. M., & Cates, K. (1999). *Global education in second language teaching.* KATA, 1(1), 44-56.
[12] Knapp, D. (2000): The Thessaloniki declaration: a wake-up call for environmental education,*Journal of Environmental Education*, Vol. 31, No. 3, 32–39.
[13] Nikolić, V. (2003): *Obrazovanje i zaštita životne sredine*. Beograd: ZadužbinaAndrejević.
[14] Rivers, W. (1976). *Speaking in many tongues: Essays in foreign language teaching (2nd edition)*. Rowley, MA: Newbury House.
[15] Stanišić, J. (2008): Značajekološkogvaspitanjaiobrazovanja, *Filozofeme: Zbornikradova*(81-91). Novi Sad: Srpskifilozofski forum.
[16] Shapiro, S. & L. Pilsitz (1995): *Environmental and our global community*. New York: SorosFoundations. Scrivener, M. & Paul, R. (2004). Defining critical thinking, http://www.criticalthinking.org/aboutCT/define_critical_thinking.cfm
[17] Stroupe, R. R. (2006). Integrating critical thinking throughout ESL curricula.*TEFL Reporter*, 39(2), 42-61.
[18] Tsui, C. F. (2008). Character education in demand for the university EFL classroom. *Foreign language studies*. Vol. 8, 83-101.
[19] UNESCO (2005). Guidelines and recommendations for reorienting teacher education to address sustainability: United Nations decade of education for sustainable development(2005-2014): Education for sustainable development in action. Technical Paper N° 2 – 2005: UNESCO education sector.
[20] Van Petegem, P., A. Blieck& J. B. De Pauw (2007): Evaluating the implementation processof environmental education in preservice teacher education: two case studies, *Journalof Environmental Education*, Vol. 38, No. 2, 47-54.
[21] Yukiko Ishikawa, Y; Sasaki, D. & Yamamoto, S. J. (2007). *Integrating critical thinking skills into the EFL classroom*. CamTESOL Conference on English language teaching: Selected Papers, Vol. 3, 207- 210.
[22] Zak, K. & B. Munson (2008): An exploratory study of elementary preservice teachers' understanding of ecology using concept maps, *Journal of Environmental Education*, Vol. 39, No. 3, 32-46.
[23] Think First Certificate, John Nauton- Longman, 1996
[24] Upstream Upper-intermediate, Virginia Evans, Robert Obee - Express Publishing UK Ltd, 2003
[25] Upstream Advanced C1 Student's Book, Virginia Evans, Lynda Edwards - Express Publishing UK Ltd, 2003
[26] Proficiency Masterclass, Kathy Gude, Michael Duckworth - Oxford University Press, 2009